Verksamhetsstyrning och ekonomi
Redovisning

Catarina Strömsten
08-686 3551

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-01-02

Trafiknämnden
2018-01-30, punkt 13

Ärende
TN 2017-1487

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Yttrande över landstingsrevisorernas Delrapport 2017 för trafiknämnden inklusive AB Storstockholms Lokaltrafik och Waxholms Ångfartygs AB

Ärendebeskrivning

Landstingsrevisorernas delrapport 2017 har lämnats till trafiknämnden, styrelsen för AB Storstockholms Lokaltrafik och Waxholms Ångfartyg AB för yttrande.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande den 2 januari 2018

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås för egen del samt inom ramen för förvaltningsuppdragen avseende AB Storstockholms Lokaltrafik och Waxholms Ångfartygs AB besluta

att som yttrande över landstingsrevisorernas delrapport 2017 för trafiknämnden inklusive AB Storstockholms Lokaltrafik och Waxholms Ångfartygs AB, överlämna detta tjänsteutlåtande

att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Förslag och motivering

Sammanfattning

Landstingsrevisorerna avger en delrapport baserad på de granskningar som genomförts under året fram till rapportens avlämnande i oktober 2017, inklusive en översiktlig granskning av trafiknämndens, AB Storstockholms Lokaltrafiks och Waxholmsbolaget AB:s delrapporter. Revisorerna prövar om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om intern styrning och kontroll är tillräcklig samt om räkenskaperna är rättvisande. Revisionens granskning av FUT redovisas i delrapporten.

Under rubriken ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat konstaterar Landstingsrevisorerna att trafiknämndens prognosticerade resultat för året uppgår till 550 mnkr, vilket är 300 mnkr högre än fullmäktiges resultatkrav. Revisorerna konstaterar att avvikelser i förhållande till budget har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt. Det gäller även måluppfyllelse som bedöms kommer att uppnås. Revisorerna bedömer att nämndens prognos för det ekonomiska resultatet i allt väsentligt är rimlig.

Avseende intern styrning och kontroll anser landstingsrevisorerna att det fortsatt pågår ett systematiskt och långsiktigt arbete med att analysera och utveckla verksamhetens interna styrning och kontroll. Revisionen uppfattar bland annat att ett arbete har genomförts så att tidigare brister i delegations- och beslutsordningarna i allt väsentligt har åtgärdats. Vidare har arbetet med att förbättra den interna kontrollen kopplat till biljettintäkter fortsatt.

Revisorerna bedömer samtidigt att fortsatta åtgärder behöver vidtas inom flera av de områden som revisionen lyfte fram under 2016 och att det är angeläget att nämnden snarast stärker styrningen och den interna kontrollen inom ett antal områden.

Tre nya rekommendationer har lämnats i delrapporten, varav två rekommendationer är riktade till trafiknämnden och en rekommendation är riktad till Trafikförvaltningens ledning.

Landstingsrevisorerna bedömer att räkenskaperna i delrapporten i allt väsentligt, är upprättade i enlighet med lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed.

Bakgrund

I detta avsnitt beskrivs ett antal pågående initiativ om hur Trafikförvaltningen arbetar med att stärka intern styrning och kontroll samt utveckla verksamheten.

Intern styrning och kontroll

Den interna styrningen och kontrollen har förstärkts väsentligt med återetableringen av en egen intern revision samt stödfunktion för intern kontroll.

Trafikförvaltningens internkontrollgrupp har under år 2017 bland annat stöttat Trafikavdelningen med implementering av enhetliga arbetssätt avseende avtalsuppföljning inom BEST (bana, el, signal och tele), i samband med nytt avtal för fastighetsförvaltning (UH2014) inom tunnelbana och teknisk fastighetsförvaltning. Transaktionsflödet för de väsentligaste delarna av biljettintäkter har kartlagts, uppföljningsprocessen har förtydligats och månadsvis uppföljning av kontrollmoment inom detta flöde har införts.

Internrevisonen har under året utvecklat revisionsmetodik och tagit fram rutin för uppföljning av åtgärdsplaner från tidigare genomförda revisioner. Granskningar har bland annat genomförts inom områdena outsourcad underhållsverksamhet, bostadshyresrätter samt tillståndsprocessen inom färdtjänsten. Risker för oegentligheter och korruption är ett kontinuerligt prioriteringsområde.

Trafikförvaltningen arbetar strukturerat med att identifiera risker. Dessa redovisas i internkontrollplanen 2017 och följs upp tertialvis, vilket senast skedde per 31 augusti. Internkontrollplanen har under 2017 uppdaterats inför 2018.

Avdelningarnas framdrift i arbetet med att åtgärda revisionsrekommendationer har under året följts upp av trafikförvaltningens ledningsgrupp vid tertialvis ledningsrapportering och vid månadsrapporteringen.

Avdelningen för Verksamhetsstyrning och ekonomi har ett sammanhållande ansvar för alla revisionsrapporter. Med syfte att skapa en bättre struktur och framdrift i arbetet utreds behovet av förstärkning av funktionen. Rutinen för hantering av granskningar och rekommendationer ses över med syfte att skapa ett strukturerat och enhetligt arbetssätt där revisionsrapporter från de olika revisionsorganen analyseras och utmynnar i handlingsplaner.

Verksamhetsutveckling

Arbetet med att utveckla ledning och styrning utifrån landstingets nya vision, värdegrund och målbild för 2018 fortgår. Arbetet ska ge organisationen en tydlig bild av riktningen för verksamheten och lägga en grund för den strategiska inriktningen och kommande verksamhetsplan. Arbetet med att inkorporera förvaltningens och landstingets nya gemensamma värdegrund för 2018 har inletts med en gemensam chefsdag, samt därefter fortsatta workshops på olika organisatoriska nivåer.

Trafikförvaltningens prioriterade utvecklingsområden för 2017 är projektstyrning, kompetensförsörjning och kontroll på anläggningen. Områdena har identifierats som kritiska för verksamhetens framgång. I arbetet med den strategiska inriktningen inför 2018 har utvecklingsområdena prövats och det har resulterat i en utökning till fem områden: Kompetensförsörjning; Investeringsstyrning; Kontroll på anläggningen; Inköp och upphandling samt Marknad och intäkter.

Insatser inom styrning riktas specifikt mot investeringsverksamheten och kommer intensifieras under 2018. Kategoristyrt inköp har under året fastställts som gällande arbetssätt för trafikförvaltningen. Processer och en handbok är framtagna och tillfälliga kategoriledare för ett antal kategorier är verksamma. Under 2018 kommer rekrytering på dess nyligen beslutade tjänster ske.

Det uttalade målet att öka andelen resenärer som väljer kollektivtrafik framför bil, gör det nödvändigt att inleda ett systematiskt arbete med marknadsfrågor. Arbete har inletts med en utvärdering av dagens insatser och arbetssätt, samt formulering av tydliga mål för fortsatta insatser.

Det sedan tidigare påbörjade arbetet med att effektivisera den administrativa verksamheten har under 2017 införlivats i landstingets program Effektivare landsting där

Trafikförvaltningen är aktiv inom områdena konsultväxling, utvecklad projektstyrning, ökad kontroll på anläggning, kategoristyrt inköp och effektiva upphandlingar. Inom ramen har ett besparingsprogram för perioden 2017 till och med 2020 tagits fram.

Med syfte att förbättra styrningen har ett flertal organisatoriska förändringar genomförts under 2017. Den 1 mars 2017 förstärktes förvaltningens ledning med en biträdande förvaltningschef med särskilt ansvar för förändringsarbete internt inom förvaltningen samt gentemot SLL.

Projekt- och upphandlingsavdelningen (PU) har från och med den 1 oktober delats upp i två nya avdelningar; Investeringsprojekt (IP) och Inköp och upphandling (IU). Syftet med förändringen är att stärka och renodla två prioriterade områden. Avdelningen för investeringsprojekt (IP) ska koncentrera sig på investeringsverksamheten, såväl de stora projekten och programmen som reinvesteringsportföljen, med en ökad samverkan i tidiga skeden. Avdelningen för inköp och upphandling (IU) ska genomföra alla upphandlingar inom Trafikförvaltningen, inklusive rena driftupphandlingar, trafikaffärer och upphandlingar som ingår i investeringsprojekt. Vidare ska avdelningen utveckla och effektivisera förvaltningens arbetssätt inom inköp och upphandling.

Den 1 september etablerades en ny fastighetssektion under trafikavdelningen. Sektionen organiseras i en centraliserad grupp med dedikerade resurser utplacerade i respektive trafikslag. Sektionen ansvarar för uthyrningsavtal, reklamavtal och trafikslagsgemensamma funktioner i egna avtal. Den fastighetsförvaltning som finns i trafikavtalen förvaltas fortfarande från respektive trafikslagssektion. Inom ramen för fastighetsutredningen och översynen av Landstingets fastighetsstrategi fortsätter utredningen för framtagande av en ägande- och rådighetsstrategi för kollektivtrafiken som innefattar försäljningsplaner och utveckling av fastighetsbeståndet. Det görs för att säkra och utveckla kollektivtrafikens behov i en allt tätare stadsbild.

En ny IT-avdelning har från den första april 2017 inrättats direkt under förvaltningschefen och en ny avdelningschef tillträdde under september. I syfte att stärka styrningen av IT och förbättra samarbetet mellan IT och verksamheten pågår införandet av en ny IT-förvaltningsmodell.

Förvaltningens utvecklingsplaner för trafikslagen tunnelbana, pendeltåg och buss har uppdaterats. Utvecklingsplanerna har som ambition att undanröja målkonflikter och ge underlag för prioriteringar, samt bidra till att identifiera uppdrag till verksamhetsplaner. Utvecklingsplanerna beskriver det samlade åtgärdsbehovet huvudsakligen per kollektivt trafikslag, inklusive färdtjänst.

Utifrån genomlysningen av säkerhetsarbetet som genomfördes under 2016 utformas och genomförs under 2017 prioriterade åtgärder gällande säkerhetsarbete och säkerhetsorganisation med syfte att utveckla säkerhetskulturen på trafikförvaltningen. Ansvarsfördelning, roller, strukturer för samverkan och uppföljning samt implementering och utbildning ses över.

Förberedelserna för införandet av GDPR som träder i kraft i maj 2018 pågår. Arbetssätt och befintliga avtal anpassas till de nya kraven och nya systemkrav tas fram för implementation.

Trafiknämndens delegationsordning har uppdaterats med anledning av att förvaltning för utbyggd tunnelbana från 1 juli rapporterar till trafiknämnden istället för till landstingsstyrelsen. Delegations- och beslutsordning har också justerats för att tydliggöra rätten att underteckna handlingar för nämndens och delegaternas räkning, samt för att förtydliga vad som ska ses som beslut i kommunallagens mening, exempelvis vad gäller beslutsrätten för anskaffning och tilldelning för specificerade projekt.

På uppdrag av trafiknämnden görs en förnyad systemanalys över kollektivtrafiksystemet, Trafikplan 2050. Planen ska ge svar på frågan om hur kollektivtrafiken ska se ut i en region som lever upp till målen i RUFS och TFP, och ta sin utgångspunkt i nyligen beslutade infrastruktursatsningar. Syftet med planen är att underlätta dialog och prioritering, samt ligga till grund för framtagande av utvecklingsplaner.

Arbetet med att växla konsulter till anställd personal har fortsatt under året och kommer att fortgå under kommande år. Målsättningen att växla 100 nyckelbefattningar under perioden 2015 – 2017 har inneburit drygt 100 beslutade konsultväxlingar, varav 79 är tillsatta. Konsultväxlingen är en del av det pågående arbetet med att säkra förvaltningens kompetensförsörjning. Parallellt är en modell för kompetensplanering och individuella mål och utvecklingsplaner, KOLL, under införande i samarbete med SLL. Syftet med modellen är att underlätta skattning gentemot befintliga roller, underlätta dialog kring medarbetares utveckling och därigenom stärka kompetensförsörjningen inom trafikförvaltningen.

Överväganden och motivering avseende intern styrning och kontroll

SL Access

Trafikförvaltningen har 2017 låtit en extern konsult genomföra en leverantörsgranskning, som landstingsrevisorerna har tagit del av. Granskningen indikerar brister i leverantörens interna ansvarsfördelning för IT-kontroller i drift och förvaltning av SL Access samt hanteringen av SL Access ur ett livscykelperspektiv. Den externa konsulten pekar också på behov av att slutföra påbörjad omförhandling av vissa delar i avtalet mellan Trafikförvaltningen och leverantören. Landstingsrevisorernas bedömning är att de brister som identifierats kan ha väsentlig påverkan på möjligheten att säkerställa intäktsflödet och presentera korrekt redovisade intäkter för verksamheten. Även möjligheten att säkerställa korrekta kostnader kopplade till VBP-avtal bedöms kunna påverkas.

Landstingsrevisorerna rekommenderar att trafiknämnden bör skyndsamt genomföra åtgärder för att säkerställa att tillräcklig interkontroll i intäktsflödet från SL Access uppnås för att kunna presentera korrekt redovisade intäkter i årsbokslutet 2017.

Trafikförvaltningen är medveten om de brister i den interna kontrollen avseende att säkerställa intäktsflödet från SL Access, vilka härleds till systemleverantören. Ett åtgärdsarbete pågår, både vad gäller utveckling av kontrollmoment för att säkra intäktsflödet, men även processförbättringar vad gäller IT-kontroller. Det finns planerat både kort- och

långsiktiga åtgärder för att säkra intäkterna. Inför årsbokslutet 2017 har kontrollmoment formaliserats och sett till utfall i nyckelkontroller finns det inte anledning att förvänta sig väsentliga felaktigheter i redovisade intäkter vid årsbokslutet. Utöver detta har Trafikförvaltningen valt att endast införa förändringar i form av problemrättningar och underhåll.

Efter genomförd flytt till ny datahall och utökat driftåtagande hos driftleverantören Evry har systemet visat tecken på högre stabilitet än tidigare. Därmed förväntar sig trafiknämnden att fel som väsentligt skulle påverka redovisade intäkter i årsbokslutet inte ska uppstå.

Framtida inriktning för färdtjänsten

Landstingsrevisorerna anser att det är positivt att trafiknämnden har tagit fram ett ingående och omfattande utredningsmaterial om den framtida färdtjänstverksamheten. De åtgärder som utredningen föreslår uppfattar revisionen som åtgärder som huvudsakligen ska förbättra funktionalitet och tillämpning av befintlig färdtjänstmodell. Revisionen bedömer att åtgärdsförslagen omfattar innevarande avtalsperiod, men för kommande avtalsperioder är inte förslagen utredda och avstämda mot mål på samma sätt.

Revisionen konstaterar sammantaget att det fortfarande saknas ett samlat dokument med tydliga mål och strategiska ställningstaganden, inklusive prioriteringar, för den framtida färdtjänstens omfattning.

Landstingsrevisorerna rekommenderar att trafiknämnden bör säkerställa att mål, strategisk inriktning och prioriteringar för den långsiktiga utvecklingen av färdtjänsten och dess förhållande till den allmänna kollektivtrafiken fastställs.

Trafiknämnden har i år fastställt tydliga mål och prioriteringar för den framtida inriktningen av färdtjänsten. Inför nästkommande avtal ska det ske kompletterande utredningar om förhållandet till kollektivtrafiken.

Räkenskaper och bokslutsprocessen

Trafikförvaltningen implementerade under föregående år digitala bokslutsavstämningar och under 2017 har alla organisatoriska enheter anslutits. Landstingsrevisorerna skriver att granskningen av bokslutsprocessen visar på ett positivt utvecklingsarbete med ett nytt system för avstämningar. Trots det konstateras att det saknas tydliga rutiner för när och hur kvalitetssäkring av kontoavstämningar ska genomföras.

Landstingsrevisorerna rekommenderar att trafikförvaltningens ledning bör säkerställa formaliserade rutiner för hur och när kvalitetssäkring av kontoavstämningar ska ske för månads- och tertialbokslut.

Trafikförvaltningen har under året slutfört ett förändringsarbete som innebär en övergång från att hantera kontoavstämningar manuellt på papper till att hantera alla kontoavstämningar elektroniskt. Detta är unikt inom landstinget och ses som en positiv utveckling då tidsåtgången för att stämma av konton har minskat samtidigt som kvaliteten har ökat. Dessutom är arbetssättet betydligt mer miljövänligt. Konsekvensen av det nya arbetssättet innebär att processen måste ändras och Trafikförvaltningens rutiner måste uppdateras, något som även revisorerna har uppmärksammat. Ett arbete med att stärka rutinerna pågår och beräknas vars på klart till årsbokslutet 2017.

Sociala konsekvenser
Inga kända sociala konsekvenser.

Konsekvenser för miljön
I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Riskbedömning
Trafikförvaltningen bedömer att sannolikheten för risker som utgör hinder för införandet av rekommenderade förändringar kan betraktas som medium, där riskerna måste reduceras så långt det är praktiskt möjligt.

Riskägande inom Trafikförvaltningen är direkt knutet till verksamhetsansvar. Det betyder att genomförande av landstingsrevisorernas föreslagna åtgärder åläggs ansvariga chefer. Dessa har därmed ansvar för riskhanteringsarbetet och de uppskattningar av kostnader som är förknippade med åtgärderna, som måste vidtas för att en lämplig riskhantering ska kunna åstadkommas. Kostnader för riskhanteringen ställs i relation till eventuella kostnader som kan uppstå om de risker, som reduceras eller undviks ändå inträffar.
Riskhanteringskostnader beräknas och hanteras av den verksamhetsansvarige i respektive fall.

Caroline Ottosson
Förvaltningschef

Catarina Strömsten
Ekonomidirektör